

Wysakowska, Beata

Ekologia człowieka - historia i współczesność. Relacja z obrad sympozjum

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 39/3 - 4, 187-188

1994

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

EKOLOGIA CZŁOWIEKA – HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ
RELACJA Z OBRAD SYMPOZJUM

W dniach 16–17.11.1993 r. odbyło się w Warszawie sympozjum *Ekologia człowieka – historia i współczesność*, zorganizowane przez Pracownię Historii Nauk o Leku Instytutu Historii Nauki PAN.

Obrady otworzyła profesor Barbara Kuźnicka, wskazując na niezmiernie ważną tendencję badawczą: przez podejmowanie wspólnych studiów nad dziejami człowieka przez różne dziedziny nauki. Jednym z ważnych problemów, dyskutowanych współcześnie, jest ekologia człowieka. W Pracowni Historii Nauk o Leku, gdzie prowadzone są m.in. prace na dziejami toksykologii leków, lekomanią i narkomanią, a także – uzależnieniem egzystencji ludzkiej od zmian cywilizacyjnych – problemy ekologii człowieka – współczesne i historyczne – są szczególnie doceniane.

Tematyka sympozjum była bardzo różnorodna. Odbyły się trzy sesje, na których prezentowano prace dwunastu uczonych z różnych ośrodków badawczych.

Podczas pierwszej sesji prof. Tadeusz Bielicki (Zakład Antropologii PAN) przedstawił referat *Ekologia i organizacja społeczna pleistocenских Hominidów*, prof. Janusz Piontek (Instytut Antropologii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu) *Środowisko a populacje ludzkie w paleolicie i czasach post-paleolitycznych: dwa modele adaptacji*, prof. Teresa Dunin-Wąsowicz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN) *Człowiek i woda w średniowiecznej Europie*, a prof. Jan Dobrowolski (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie) *Geneza «chorób cywilizacyjnych» a koncepcja kształcenia w zakresie ekologii człowieka*.

W toku dyskusji poruszano liczne szczegółowe zagadnienia, np. zastanawiano się nad przyczynami upustynnienia przez Rzymian wielu terenów (dr Wanda Grębecka, prof. Teresa Dunin-Wąsowicz), wskazano na ogromną rolę cywilizacyjną, jaką spełniały drogi wodne (Wisła i Odra) w Polsce oraz na współcześnie duże wykorzystanie rzek jako środków transportu (prof. Zdzisław Mikulski). Zastanawiano się także nad rolą kanibalizmu w ewolucji człowieka (prof. Romuald Klekowski, prof. Janusz Piontek), nad przyczynami powstania chorób cywilizacyjnych (mgr Janusz Reinrich).

Podczas obrad sesji popołudniowej, której przewodniczył prof. Zdzisław Mikulski, profesor Tadeusz Bieńkowski (Instytut Historii Nauki PAN) przedstawił pracę *U początków myślenia ekologicznego*, profesor Zbigniew Wójcik (Muzeum Ziemi PAN) *Uwagi o rozwoju ekologii człowieka*, docent Krzysztof Jakubowski (Muzeum Ziemi PAN) *Człowiek i kamień. Ekologiczne aspekty rozwoju cywilizacji surowców mineralnych* a doktor Wanda Grębecka (Instytut Historii Nauki PAN) *Stanowisko człowieka w przyrodzie: poglądy biologów XVIII – połowy XIX wieku*.

Dyskusja, obejmująca tematykę wszystkich referatów sesji popołudniowej, dotyczyła przede wszystkim problemu współżycia człowieka ze środowiskiem przyrodniczym (prof. Przemysław Trojan); stwierdzono, że rozwój nauki spowodował, że człowiek

oderwał się od przyrody, natomiast alchemia z kultem odnosiła się do przyrody (prof. Roman Mierzecki); należy myśleć o innym modelu naszej cywilizacji (dr. Wanda Grębecka); człowiek naruszył swoim, postępowaniem elementy bioenergetyczne (prof. Romuald Klekowski). Zastanawiano się także dlaczego człowiek staje „obok” przyrody (prof. Tadeusz Bienkowski), wskazano na problem świadomego myślenia ekologicznego (prof. Janusz Piontek), zabezpieczenia surowcowego i wykorzystania energii słonecznej (doc. Krzysztof Jakubowski, dr Władysław Szczepański).

W drugim dniu obrad, którym przewodniczył prof. Janusz Piontek, przeważały problemy współczesnych zagrożeń egzystencji człowieka. Szczególne zainteresowanie i gorącą dyskusję wywołał referat ks. prof. Stanisława Zięby (Katolicki Uniwersytet Lubelski) pt. *Uwarunkowania historyczne kryzysu ekologicznego*, przedstawiający relacje między światem nauki a ideologią. Referat profesora Napoleona Wolańskiego (Zakład Ekologii Człowieka Instytutu Ekologii PAN) dotyczył *Środowiskowych i cywilizacyjnych zagrożeń współczesnego świata*.

W dyskusji zastanawiano się dlaczego sięgamy po różne filozofie Wschodu i rozważano zagrożenia z tym związane (prof. Kazimierz Dobrowolski, ks. prof. Stanisław Zięba). Istotnym elementem dyskusji było również twierdzenie, że ekologia uwikłana jest w problemy polityczne i ideologiczne, wskazano również na błędne interpretacje darwinizmu (prof. Janusz Piontek, ks. prof. Stanisław Zięba). Referent starał się podać syntezę historyczną, jednak problemy te są niezwykle skomplikowane, należałoby zorganizować sesję na temat terminu „ekologia”.

Sprawa uwarunkowań historycznych kryzysu ekologicznego, czyli kryzysu środowiskowego powstaje, gdyż jeden z gatunków, jakim jest człowiek zaczyna dominować i zmieniać środowisko (opinia prof. Kazimierza Dobrowolskiego). Z kolei dr Wanda Grębecka zgadzała się, że jedną z podstaw współczesnego kryzysu nauki jest brak spójnego obrazu świata.

W drugiej części sesji ogłoszono dwa referaty o tematyce współczesnej: prof. Zdzisław Mikulski (Uniwersytet Warszawski) przedstawił *Kłęski żywiołowe niegdyś i obecnie jako przedmiot współpracy międzynarodowej*, a dr Włodzimierz Piątkowski (Instytut Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie) *Socjologia i sozologia. Perspektywy konwergencji*.

W dyskusji zwracano uwagę przede wszystkim na potrzebę prowadzenia badań źródłowych w zakresie ekologii człowieka m.in. dotyczących zmian klimatycznych oraz na konieczność wypracowania odpowiedniej metodologii (prof. Teresa Dunin-Wąsowicz). Podkreślono, że badania nad świadomością ekologiczną w Polsce są bardzo potrzebne oraz zwrócono uwagę na niedostatek wiedzy i kultury przyrodniczej (doc. Krzysztof Jakubowski, dr Wanda Grębecka).

Prof. Barbara Kuźnicka w podsumowaniu obrad stwierdziła, że założeniem organizatorów sympozjum była próba poszukiwania dziejów myśli ekologicznej. Ważne jest bowiem odnalezienie tropu historycznego, jakim idzie człowiek przekształcając naturę. Materiały wydano w: *Ekologia człowieka – historia i współczesność*. Praca zbiorowa pod red. Barbary Kuźnickiej. Warszawa 1994, ilustr., indeks nazwisk.

Beata Wysakowska
(Warszawa)